

**PRIPOROČILA ZA UKREPANJE NA PODROČJU PREPREČEVANJA ODPADNE
HRANE**

Pripravila platforma EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih

12. december 2019

Seznam kratic

EK – Evropska komisija

EU – Evropska unija

FAO – Organizacija za prehrano in kmetijstvo

KPI – ključni kazalnik uspešnosti

NVO – nevladna organizacija

SDG – cilj trajnostnega razvoja

Cilj SMART – specifičen, merljiv, dodeljiv, realističen in časovno določen

MSP – mala in srednja podjetja

Izjava o omejitvi odgovornosti

„Ključna priporočila za ukrepanje“ so rezultat dela platforme EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih.

Niti Komisija niti katera koli oseba, ki deluje v njenem imenu, ne more biti odgovorna za uporabo, ki upošteva informacije iz te objave, ali za kakršno koli napako, ki se morda pojavi kljub previdni pripravi in preverjanju. Ta publikacija ne izraža nujno mnenja ali stališča Komisije.

Uvodnik

Kot predsednica platforme EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih z izjemnim zadovoljstvom naznanjam to pomembno publikacijo, v kateri so zbrani prispevki, znanje in izkušnje približno 70 organizacij, vključno z mednarodnimi institucijami in institucijami EU, strokovnjaki iz držav članic EU in organizacij zasebnega sektorja, ki delujejo po načelu „od vil do vilic“, pa tudi raziskovalnih inštitutov in univerz, bank hrane ter potrošniških, okoljskih in drugih nevladnih organizacij.

Platforma EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih je edinstveni forum, ki združuje ključne akterje, ki zastopajo javne in zasebne interese, za svetovanje vsem akterjem o ukrepih, potrebnih za preprečevanje in zmanjšanje odpadne hrane (vključno z ukrepi na ravni EU), olajšanje izmenjave dobrih praks in oceno doseženega napredka.

Člani navedene platforme EU so že od prvega sestanka zelo jasno zavezani ukrepanju in zagotavljanju, da bodo njihovo delo in preudarki zagotovili spremembe ter bodo pomembni pri spodbujanju vseh akterjev k sprejetju konkretnih ukrepov za doseganje globalnih ciljev glede zmanjšanja izgub hrane in živilskih odpadkov. Pozvali so k ustanovitvi podskupine za „ukrepanje in izvajanje“ ter ji naložili, naj pripravi priporočila za ukrepanje, predstavljena v tem dokumentu.

Med postopkom določanja ključnih priporočil za ukrepanje smo se znova srečevali s pomanjkanjem ustreznih dokazov ter zlasti z nezadostnimi podatki o izgubi hrane in ravneh odpadkov, potrebnimi za sprejetje utemeljenih in učinkovitih intervencij ter njihovo usmerjanje. V poročilu Skupnega raziskovalnega središča¹, v katerem je ocenjena učinkovitost pobud za preprečevanje nastajanja odpadne hrane, so izpostavljene te vrzeli v podatkih ter potreba po določitvi jasnih ciljev in oblikovanju okvira skupnega ocenjevanja, ki bo akterjem omogočal, da količinsko opredelijo gospodarske, okoljske in družbene učinke preprečevanja odpadne hrane.

Medtem ko se ukrepi EU, ki se izvajajo v okviru akcijskega načrta za krožno gospodarstvo iz leta 2015, v skladu z zakonodajo EU o odpadkih osredotočajo na preprečevanje odpadne hrane, se platforma posveča preprečevanju izgub hrane in odpadne hrane, k čemur poziva konkretni globalni cilj trajnostnega

¹ <https://eplca.jrc.ec.europa.eu/FoodSystem.htm>.

razvoja 12.3. Uvedba spremljanja ravni odpadne hrane in poročanja o njih na ravni EU na podlagi skupne metodologije EU za merjenje odpadne hrane je ključni ukrep, ki bo omogočil določitev izhodišča EU do leta 2023 in razmislek o določitvi ciljev za spodbujanje nadaljnjega ukrepanja.

Kar zadeva izgube hrane, bo Komisija s platformo nadalje razpravljala o izvedljivosti in tehnični možnosti spremljanja izgub hrane in/ali pretoka sredstev v živilskopredelovalni industriji v EU. Prvi korak, ki bi pomagal zagotoviti informacije za to delo, bi bila predhodna študija o izgubah hrane, ki bi bila potrebna za opredelitev količin, žariščnih točk in priložnosti za ukrepanje, vključno z valorizacijo sredstev iz primarne proizvodnje.

Ker se Komisija loteva priprave strategije „od vil do vilic“ za trajnostno hrano v celotni vrednostni verigi, bo preprečevanje izgub hrane in odpadne hrane vse pomembnejše. S prispevkom platforme EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih se postavlja pomemben temelj za prihodnjo strategijo.

Sabine Jülicher

Predsednica platforme EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih

Kazalo

Introduction..... 6

Cross-cutting recommendations for action..... 7

Recommendations for action for primary production 12

Recommendations for action at manufacturing stage..... 14

Recommendations for action at retail stage 17

Recommendations for action in hospitality/food services 20

Recommendations for action at consumer level 22

Recommendations for action for food donation 25

Annex 1 – List of members of the EU Platform on Food Losses and Food Waste 28

Annex 2 – Consumer tips leaflet 29

Annex 3 – Possible additional actions 30

Uvod

EU in njene države članice so zavezane doseganju konkretnih ciljev v zvezi z zmanjšanjem izgub hrane in razmetavanja s hrano, ki jih je Generalna skupščina Združenih narodov sprejela v okviru agende za trajnostni razvoj do leta 2030. Da bi podprla doseganje konkretnega cilja trajnostnega razvoja 12.3 o izgubah hrane in razmetavanju s hrano ter kar najbolj povečala prispevek vseh akterjev, je Komisija leta 2016 ustanovila platformo več zainteresiranih strani, namenjeno preprečevanju izgub hrane in razmetavanja s hrano. Pod vodstvom podskupine platforme za „ukrepanje in izvajanje“ so bila v postopku obsežnega posvetovanja, ki je vključeval vse njene člane, pripravljena priporočila platforme EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih².

V skladu z vključujočim in celostnim pristopom, potrebnim za obravnavanje odpadne hrane brez ogrožanja varnosti hrane, se priporočila platforme EU nanašajo na ukrepe, ki so potrebni v posameznih fazah verige preskrbe s hrano (vključno s prerazporejanjem hrane), in vključujejo vse ključne akterje iz javnega in zasebnega sektorja.

Za preprečevanje nastajanja odpadne hrane bi bilo treba ukrepati predvsem pri viru in omejiti ustvarjanje presežne hrane v vsaki fazi verige preskrbe s hrano (tj. v proizvodnji, predelavi, distribuciji in potrošnji), če pa bi taki presežki nastali, bi jih bilo treba predelati in zagotoviti najkoristnejšo uporabo hrane v skladu s hierarhijo preprečevanja nastajanja odpadne hrane. Na tem vodilnem načelu temeljijo vsa priporočila, predstavljena v tem dokumentu, njihov cilj pa je pomagati akterjem pri izvajanju navedenega načela v praksi.

Priporočila so usmerjena v prihodnost in vključujejo sklop horizontalnih ali „medsektorskih“ priporočil, ki so skupna različnim fazam verige preskrbe s hrano, pogosto vključujejo več akterjev in so potrebna za doseganje konkretnih globalnih ciljev glede izgub hrane in zavržene hrane (konkretni cilj trajnostnega razvoja 12.3). Nekatera od njih se osredotočajo na določene žariščne točke, kot je odpadna hrana na ravni potrošnikov, kar zahteva nadaljnjo proučitev, raziskave in osredotočeno ukrepanje vseh zadevnih akterjev.

Priporočila so namenjena javnim in zasebnim subjektom, predlagajo ustrezne ukrepe za določene akterje, in kar je najpomembneje, pozivajo k sodelovanju med različnimi zadevnimi akterji. Čeprav priporočila niso izčrpen seznam vsega, kar je mogoče in bi bilo treba narediti za preprečevanje izgub hrane in nastajanja odpadne hrane, pa zagotavljajo pomembno usmeritev za vse akterje, vključno s samimi državljani EU.

² Ključna priporočila za ukrepanje platforme EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih so bila pripravljena na podlagi priporočil, ki so jih predstavili poročevalci, dodeljeni različnim fazam verige preskrbe s hrano, in ki so na voljo na naslednji povezavi: https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu_actions/action-implementation_en.

Medsektorska priporočila za ukrepanje

Kdo?	Kaj/kako?
Nacionalni javni organi v sodelovanju z akterji civilne družbe	Razvoj nacionalnih strategij za preprečevanje in zmanjšanje izgub hrane in zavržene hrane v skladu s konkretnim ciljem trajnostnega razvoja 12.3 Vse države članice bi morale razviti nacionalno strategijo in časovni/akcijski načrt za preprečevanje in zmanjšanje izgub hrane in odpadne hrane, ki bi temeljil na pristopu „konkretni cilj, ukrep, izvedba“³ in bi vključeval vse ključne akterje⁴. Vzpostavila bi se lahko nacionalna javno-zasebna partnerstva za zmanjšanje odpadne hrane v določenih fazah verige preskrbe s hrano, ki bi temeljila na uspehu takih prizadevanj na Danskem, v Franciji, na Nizozemskem, v Združenem kraljestvu in na Norveškem ter na pilotnih projektih, ki se izvajajo v Nemčiji, na Madžarskem in v Španiji. Platforma priporoča, naj se napredek EU glede na sklepe Sveta iz leta 2016 o izgubah hrane in odpadni hrani⁵ pregleda v letu 2020 pod nemškim predsedstvom.
Evropski in nacionalni javni organi, tudi na regionalni in lokalni ravni, s podporo raziskovalne skupnosti	Vključitev zmanjšanja izgub hrane in odpadne hrane v strategije in programe za prehransko politiko Programi za preprečevanje izgub hrane in odpadne hrane bodo vplivali na več drugih področij prehranske politike, vključno s kmetijsko proizvodnjo, zdravjem/prehrano in varnostjo hrane. Vključeni bi morali biti v prehranske politike EU in nacionalne prehranske politike za zagotovitev, da je mogoče pozitivne učinke doseči pri več rezultatih (npr. preprečevanje odpadkov in zdravje) ter da se obravnavajo morebitne kompromisne rešitve. To bi moralo biti podprto z raziskavami na področju politik za lažje razumevanje teh medsebojnih vplivov, vključno z učinkom preprečevanja izgub hrane in odpadne hrane na kmetijsko proizvodnjo in rabo tal. Z učinkovitim prenosom in izvajanjem direktive o nepoštenih trgovinskih praksah⁶ se lahko na primer obravnavajo prakse, ki prispevajo k nastajanju odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano, zlasti v primarni proizvodnji.
Evropski in nacionalni javni organi, tudi na regionalni in lokalni ravni	Vključitev zmanjšanja izgub hrane in odpadne hrane v strategije in programe za podnebne ukrepe Znatno zmanjšanje izgub hrane in odpadne hrane je ključno za

³ Koalicija [prvakov 12.3](https://champions123.org/2019-progress-report/) predstavlja tristopenjski pristop za zmanjšanje izgub hrane in odpadne hrane: konkretni cilj, ukrep in izvedba ter letno poročila o napredku pri doseganju konkretnega cilja trajnostnega razvoja 12.3. <https://champions123.org/2019-progress-report/>.

⁴ Take programe na primer izvajajo naslednje države članice: Hrvaška, Finska, Francija, Nemčija, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Portugalska, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo. – Države članice bi morale programe za preprečevanje nastajanja odpadne hrane do 5. julija 2020 vključiti v nacionalne programe za preprečevanje odpadkov, kot se zahteva v zakonodaji EU o odpadkih (Direktiva (EU) 2018/851 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. maja 2018 o spremembi Direktive 2008/98/ES o odpadkih). Navesti je treba, da ima tak program vzpostavljen tudi Norveška.

⁵ Sklepi Sveta o izgubah hrane in odpadni hrani, ki jih je Svet sprejel na 3479. zasedanju 28. junija 2016 https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/fw_lib_council_food-losses-food-waste_2016.pdf.

⁶ Direktiva (EU) 2019/633 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o nepoštenih trgovinskih praksah med podjetji v verigi preskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi (UL L 111, 25.4.2019, str. 59).

	blažitev podnebnih sprememb in ohranjanje globalnih temperatur na varnih ravneh. EU naj razmisli o vključitvi zmanjšanj izgub hrane in odpadne hrane v nacionalno določene prispevke (ki bodo revidirani leta 2020). Države članice in javni organi bi morali preprečevanje izgub hrane in odpadne hrane vključiti v strategije za podnebne ukrepe (npr. nacionalne energetske in podnebne načrte). V trajnostne strategije za prehrano in podnebne akcijske načrte jih lahko vključijo tudi mestne in regionalne koalicije.
Države članice v sodelovanju z akterji civilne družbe, platforma EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih	Okrepitev ukrepov za preprečevanje izgub hrane in živilskih odpadkov v verigi preskrbe s hrano Na nacionalni ravni bi bilo treba ustvariti platforme več zainteresiranih strani za razširjanje znanja, iskanje rešitev in združevanje prizadevanj za preprečevanje nastajanja odpadne hrane. Opreделите in okrepite pobude, ki imajo največji učinek na preprečevanje odpadne hrane. Spodbujajte medsektorsko sodelovanje (npr. mreže za prerazporejanje hrane, ki povezujejo kmete in njihove zadruga). Uvedite program „EU Food Loss and Waste Fighters“ (Borci EU za preprečevanje izgub hrane in živilskih odpadkov), s sodelovanjem v katerem se javni in zasebni subjekti zavežejo, da bodo izgube hrane in količino odpadne hrane pri svojih dejavnostih in programih zmanjšali za 50 % do leta 2030.
Evropski in nacionalni javni organi, nosilci živilske dejavnosti, raziskovalna skupnost	Obravnavanje in odprava podatkovnih vrzeli: izboljšanje razpoložljivosti in kakovosti podatkov o ravneh izgub hrane in živilskih odpadkov ter z njimi povezanih učinkih (družbenih, gospodarskih in okoljskih) Merjenje ravni izgub hrane in živilskih odpadkov za prispevanje h globalnemu spremljanju konkretnega cilja trajnostnega razvoja 12.3 in izboljšanju količinske opredelitve z njimi povezanih vplivov je ključnega pomena za podpiranje ukrepov in sporočil v zvezi s preprečevanjem izgub hrane in živilskih odpadkov. Akterji iz javnega in zasebnega sektorja v vseh fazah verige preskrbe s hrano bi morali povečati razpoložljivost, doslednost in preglednost podatkov. Italija je na primer ustanovila nacionalno opazovalno skupino za proučevanje in ocenjevanje presežkov hrane, predelave in odpadne hrane, načinov, kako oskrbovalna veriga upravlja te presežke in odpadke, ter vzrokov, ki so jih določali. Države članice bi morale zagotoviti pravočasno izvajanje spremljanja odpadne hrane (2020) z novimi doslednimi podatki, zagotovljenimi Evropski komisiji do konca leta 2022. Vsak sektor v verigi preskrbe s hrano bi si moral pri svojih dejavnostih prizadevati za/okrepiti spremljanje odpadne hrane in poročanje ter s tem prispevati k prizadevanjem za spremljanje na ravni EU. V zvezi s tem bi bilo treba preprečiti, da bi se nosilec živilske dejavnosti naložilo dodatno upravno breme, če pa bi do tega prišlo, bi se lahko zagotovila ustrezna podpora za omejitev obsega takega bremena.
Platforma EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih,	Izboljšanje načrtovanja ukrepov, spremljanja, ocenjevanja in delitve znanja v zvezi z intervencijami za preprečevanje

raziskovalna skupnost ter upravljavci financiranja in oblikovalci politike	odpadne hrane Ustvarite orodja za pomoč pri sprejemanju utemeljenih prihodnjih intervencij in spodbujajte ponovljivost v državah članicah. Izhajajte iz dela Skupnega raziskovalnega središča na področju ocenjevanja ukrepov za preprečevanje odpadne hrane (2019) in smernic REFRESH iz leta 2019 o vrednotenju pobud za preprečevanje odpadne hrane v gospodinjstvih ter oblikujte okvir skupnega ocenjevanja ukrepov za preprečevanje odpadne hrane (na primer skupno metodologijo za oceno učinka doniranja hrane), hierarhijo dokazov o donacijah in smernice za načrtovanje ukrepov. To bi moralo vključevati longitudinalne študije za oceno učinkovitosti intervencij skozi čas; na primer ali je učinek na odpadno hrano pri potrošnikih začasen ali pomeni postopno spremembo vedenja. Orodja bi morala biti v dostopni obliki, da bi jih različni strokovnjaki lažje uporabljali. Spodbujajte in olajšajte analizo ukrepov za preprečevanje in zmanjšanje količine odpadne hrane ter njihovih učinkov, prostodostopno izmenjavo podatkov in razvoj sodelovanja pri ukrepanju. Opredeliti bi bilo treba ključne dejavnike uspeha, ovire in podatke ter take podatke deliti, da bi se podprl razvoj prihodnjih ukrepov ter povečali ponovljivost in dolgoročno trajnostnost intervencij. To bi lahko vključevalo oblikovanje mreže raziskovalcev in strokovnjakov za spodbujanje vrednotenja; pridobivanje zadostnih finančnih sredstev, nadaljnji razvoj smernic, olajševanje uporabe ugotovitev ocen in metaanalizo ugotovitev.
Vsi akterji	Vključitev izgube hrane in živilskih odpadkov v izobraževanje in strokovno usposabljanje v javnem in zasebnem sektorju Spodbujajte priložnosti za vseživljenjsko učenje o preprečevanju izgub hrane in živilskih odpadkov v šolah in ustreznih strokovnih učnih načrtih (npr. študiji v gostinskem sektorju) ter pri usposabljanju na delovnem mestu. Podjetja bi morala preprečevanje odpadne hrane določiti kot poslovno prednostno nalogo z jasnimi ključnimi kazalniki uspešnosti in programi usposabljanja za osebje. Kar zadeva izobraževanje potrošnikov, bi morali javni organi razmisliti, kako vključiti cilje in sporočila kampanj ter drugih intervencij v vseh sektorjih (npr. trajnostna prehrana in zdravje, preprečevanje odpadne hrane, podnebni ukrepi) za doseganje največjega možnega učinka in učinkovitosti. Poseben poudarek bi moral biti na označevanju datuma, da bi se potrošnikom pomagalo bolje razlikovati med datumom „porabiti do“ in datumom „uporabno najmanj do“.
Vsi akterji	Ozaveščanje o vlogi, ki jo imamo vsi mi kot potrošniki pri preprečevanju odpadne hrane, zavzemanje za vrednost hrane in prizadevanje za spremembo družbenih norm, tako da razmetavanje s hrano ne bi bilo več družbeno sprejemljivo Države članice bi morale za načrtovanje učinkovitih intervencij za omejitev nastajanja odpadne hrane pri potrošnikih pri izvajanju nacionalnih strategij za preprečevanje odpadne hrane v celoti izkoristiti najnovejše ugotovitve iz raziskav na področju vedenjskih ved in izkušnje, pridobljene v drugih sektorjih

	(npr. javno zdravje). Povezovanje preprečevanja odpadne hrane s trajnostno prehrano in podnebnimi ukrepi bi lahko za državljane pomenilo nove razloge, zaradi katerih bi se vključili v svetovni izziv prepolovitve količine odpadne hrane na ravni potrošnikov do leta 2030, lahko pa bi tudi pomagalo obnoviti/okrepiti odzivanje državljanov na ta izziv.
Vsi akterji	Zagotavljanje informacij o sodelovanju v ukrepih za preprečevanje odpadne hrane Neposredno obveščajte o ukrepih za preprečevanje odpadne hrane (npr. na proizvodih ali prek spleta), uvedenih v dejavnostih subjekta za ozaveščanje in podpiranje spremembe vedenja med vsemi akterji.
Evropski in nacionalni javni organi, nosilci živilske dejavnosti	Izboljšanje uporabe označevanja datuma Spodbujajte doslednejšo uporabo označevanja datuma v celotni verigi preskrbe s hrano in pri nadzornih organih, ob podpori znanstvenih in tehničnih smernic EU ⁷ . Izboljšajte obliko, prikaz in terminologijo označevanja datuma na podlagi dokazov iz potrošniških raziskav, da bodo lahko potrošniki bolje razlikovali med datumom „porabiti do“ in datumom „uporabno najmanj do“ ter lažje razumeli pomen teh datumov (tj. zagotavljanje informacij o varnosti oziroma kakovosti). Vsi akterji bi morali okrepiti skupna prizadevanja za zmanjšanje količine odpadne hrane v oskrbovalni verigi, povezane z označevanjem datuma.
Evropski in nacionalni javni organi, nosilci živilske dejavnosti	Okrepitev zmogljivosti za inovacije, spodbujanje krožnosti in novih tržnih priložnosti Uporabiti bi bilo treba vse ustrezne raziskave in inovacije ter finančne instrumente za podpiranje razvoja in izvajanja inovacij v verigi preskrbe s hrano, da bi se preprečile izgube hrane in živilski odpadki (npr. Obzorje Evropa, FOOD 2030, prihodnji program za enotni trg, EIP-AGRI, EIT Food, program za digitalno Evropo itd.). Prednostno področje bi moralo biti področje primarne proizvodnje, cilj pa pretvorba zavrženih materialov v nove proizvode z dodano vrednostjo s tržnimi priložnostmi za kmete in zadruge. Še eno področje priložnosti je razvoj novih proizvodov iz soproizvodov pri predelavi živil. Tržne priložnosti za nepopolne proizvode, npr. sadje in zelenjavo, bi na primer bilo možno proučiti s pregledom praks na področju javnih naročil. Take priložnosti bi bile lahko koristne zlasti za potrošnike, gostinske dejavnosti in okolje.
Evropski in nacionalni javni organi, tudi na regionalni in lokalni ravni	Spodbujanje preprečevanja odpadne hrane Javni organi bi morali razmisliti, kako najbolje zagotoviti, da bi bilo preprečevanje odpadne hrane bolj ekonomsko upravičeno od obdelave živil kot odpadkov. Poleg poslovnih razlogov za preprečevanje odpadne hrane lahko spremembo poslovnih praks v skladu s hierarhijo preprečevanja odpadne hrane spodbuja

⁷ Komisija je ob podpori znanstvenih nasvetov agencije EFSA začela pripravljati smernice o označevanju datuma. Na podlagi nasvetov agencije EFSA bo razvit pristop na podlagi tveganja v podporo odločanju nosilcev živilske dejavnosti o označevanju datuma. Smernice EU o označevanju datuma naj bi bile dokončane do leta 2021. Več informacij je na voljo na spletišču Komisije: https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu_actions/date_marking_en.

	uporaba ekonomskih instrumentov, če je ciljno usmerjena in časovno omejena. Tako se v nekaterih državah članicah⁸ doniranje presežne hrane uspešno spodbuja z zmanjšanjem davka od dohodka pravnih oseb ali kombinacijo doniranja hrane in znižanja mestnega davka na zbiranje odpadkov. Vključitev preprečevanja odpadne hrane v specifikacije javnih naročil. Za učinkovito sredstvo nadgradnje ukrepov za preprečevanje odpadne hrane se šteje tudi ocenjevanje možnosti določitve konkretnih ciljev glede preprečevanja odpadkov v pogodbenih pogojih, npr. v pogodbah o zagotavljanju prehrane za šole ali bolnišnice.
Evropski in nacionalni javni organi	Zagotovitev finančne (in druge) podpore za pomoč akterjem pri ukrepanju v okviru njihovih dejavnosti (poudarek na MSP, kmetih) Uporabiti bi bilo treba vse ustrezne finančne instrumente EU in nacionalne finančne instrumente (npr. program za razvoj podeželja, Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim/ESF+, prihodnji program za enotni trg ...) v podporo preprečevanja izgube hrane in živilskih odpadkov. Kar zadeva MSP, bi morali javni organi izvajati ciljno usmerjene programe, da bi pomagali tem podjetjem preprečevanje odpadne hrane vključiti v njihov poslovni model (npr. pregledovanje odpadne hrane, priprava načrta izvajanja in podpiranje uvedbe, izmenjava dobrih praks). Države članice bi lahko po potrebi ustanovile nacionalni <i>sklad za preprečevanje odpadne hrane</i>, da bi se za nacionalne pobude, projekte in organizacije zagotavljala trajna finančna podpora za boj proti odpadni hrani.

⁸ Doslej so take ukrepe sprejele naslednje države članice: Avstrija, Bolgarija, Hrvaška, Ciper, Danska, Francija, Nemčija, Madžarska, Italija, Litva, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška, Slovenija in Španija, dokument platforme z naslovom Redistribution of surplus food: Examples of practices in the Member State, 2019 (Prerazporejanje presežne hrane: primeri praks v državah članicah) (https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/fw_eu-actions_food-donation_ms-practices-food-redis.pdf).

Navesti je treba, da je take ukrepe sprejela tudi Norveška (donatorji hrane uveljavljajo oprostitev plačila DDV na donirane proizvode, če se hrana prerazporedi dobrotelnim organizacijam).

Priporočila za ukrepanje za primarno proizvodnjo

Odpadna hrana⁹ lahko nastane v vseh fazah verige preskrbe s hrano, tudi v primarni proizvodnji. Vendar so kmetje še posebno zaskrbljeni zaradi izgub hrane, vključno z užitho hrano, ki ostane nepobrana na polju, pogosto zaradi dejavnikov zunaj njihovega nadzora. V tem sektorju se kmetijski proizvodi, ki niso dani na trg za prehrano ljudi, uporabljajo za predelavo v neživilske proizvode, živalsko krmo, proizvodnjo bioenergije ali izboljševanje tal. Kljub priznavanju pozitivnega učinka teh ukrepov še vedno obstajajo precejšnje možnosti za učinkovitejšo rabo virov za proizvodnjo živil ter obravnavanje izgub hrane in odpadne hrane na ravni kmetij. Primarni proizvajalci so pomembni akterji v verigi preskrbe s hrano in bi morali tesno sodelovati pri izvajanju ukrepov za preprečevanje izgub hrane in odpadne hrane vzdolž celotne verige preskrbe s hrano.

Kdo?	Kaj/kako?
Evropski in nacionalni javni organi, akademiki in združenja kmetov	Izvedba nadaljnjih raziskav o tržnih standardih Čeprav je treba upoštevati rezultat „vrednotenja tržnih standardov“ ¹⁰ , so potrebne nadaljnje raziskave o povezavi med tržnimi standardi in odpadno hrano. Razmisliti bi bilo treba, kako iz gospodarskih in okoljskih razlogov preprečiti zapravljane sredstev s preprečevanjem nastajanja odpadne hrane ¹¹ .
Nacionalni javni organi	Okrepitev položaja proizvajalcev živil v verigi preskrbe s hrano Prenesite in učinkovito izvajajte direktivo o nepoštenih trgovinskih praksah ¹² na nacionalni ravni za zaščito primarnih proizvajalcev pred nepoštenimi praksami (npr. odpovedi v zadnjem trenutku in enostranske spremembe pogodb). Podpirajte ustanovitev in delovanje kmetijskih zadrug in organizacij proizvajalcev, če so te slabo razvite.
Evropski in nacionalni javni organi	Boljša uskladitev ponudbe in povpraševanja Izboljšajte dostop kmetov do podatkov/informacij o tržnih napovedih, tako da bodo lahko bolje uskladili ponudbo s potrebami trga in preprečili čezmerno ponudbo.
Evropski in nacionalni javni organi	Izboljšanje učinkovite rabe virov in zmanjšanje izgub hrane v kmetijstvu z izboljšanjem zdravja in dobrobiti živali ter dostopa do inovacij Zagotovite lažji dostop do inovacij ter večjo uporabo pasem in sort ter kmetijskih praks, ki lahko povečajo odpornost in podaljšajo rok uporabnosti. Zagotovite lažji dostop do fitofarmacevtskih sredstev z nizko stopnjo tveganja. Podpirajte razvoj trajnostne živalske proizvodnje z dobrim zdravjem in dobrobitjo živali za zmanjšanje izgub in tveganja za antimikrobično odpornost.

⁹ „[O]dpadna hrana“ pomeni vso hrano, kot je opredeljena v členu 2 Uredbe (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta, ki je postala odpadek,“ člen 4a Direktive 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. novembra 2008 o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv (UL L 150, 14.6.2018, str. 109).

¹⁰ Vrednotenje tržnih standardov [to vrednotenje trenutno izvaja zunanji izvajalec v imenu GD AGRI].

¹¹ Posebno poročilo Evropskega računskega sodišča: Boj proti potratu hrane: priložnost, da EU izboljša učinkovitost rabe virov v verigi preskrbe s hrano, 2016

(https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR16_34/SR_FOOD_WASTE_SL.pdf).

¹² Direktiva (EU) 2019/633 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o nepoštenih trgovinskih praksah med podjetji v verigi preskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi (UL L 111, 25.4.2019, str. 59).

	Podpirajte razpoložljivost in cenovno dostopnost novih zdravil za uporabo v veterinarski medicini.
Nacionalni javni organi	Okrepitev finančne podpore za kmetije za spodbujanje posodobitve s poudarkom na obravnavanju izgub hrane in odpadne hrane Podpirajte trajnostne, kratke verige preskrbe s hrano za povečanje njihovega prispevka k zmanjšanju izgub hrane in odpadne hrane. Podpirajte trge za hrano in njene dele, ki so trenutno izgubljeni ali neizkoriščeni, ter ustvarjanje novih proizvodov. Podpirajte zmanjševanje izgub hrane in odpadne hrane na kmetijah z izboljšanjem tehnik pobiranja, skladiščenja in logistike.
Evropski in nacionalni javni organi, akademiki in kmetje	Vključitev kmetov in njihovih zadrug ter ponudnikov storitev kmetovanja v dejavnosti na področju raziskav in inovacij od začetka procesa Z vključitvijo kmetov naj bi se nadalje povečala uporaba inovativnih rešitev in tehnologij v sektorju. Spodbujajte razprave in izmenjave stališč med raziskovalci, kmeti in njihovimi zadrugami, da bi slednje pojasnile izzive in težave, s katerimi se srečujejo. Ključnega pomena sta obveščanje o rešitvah za izzive, s katerimi se srečujejo kmetje, in sooblikovanje takih rešitev.

Priporočila za ukrepanje v fazi proizvodnje

Glede na najnovejše ocene je približno 19 % vse odpadne hrane, ki nastane v EU, iz predelovalnega sektorja¹³. Preprečevanje nastajanja odpadne hrane je ključna prednostna naloga za proizvajalce hrane in pijače, številna podjetja pa ga vključujejo v svoj notranji sistem okoljskega ravnanja in celovito strategijo za trajnostnost. Za proizvajalce obravnavanje odpadne hrane vključuje tesno sodelovanje z akterji iz drugih faz višje in nižje v verigi preskrbe s hrano.

Čeprav so proizvajalci osredotočeni zlasti na odpravljanje neučinkovitosti v oskrbovalnih verigah in v prvi vrsti na preprečevanje nastajanja odpadne hrane, bi bilo treba v primerih, ko se presežkom ni mogoče izogniti, v skladu s hierarhijo preprečevanja odpadkov najprej razmisliti o preusmerjanju hrane v uporabo za ljudi¹⁴. Če to ni mogoče, bi bilo treba spodbuditi preusmerjanje presežne hrane v uporabo za živalsko krmo¹⁵. Glavna področja priložnosti za preprečevanje in zmanjšanje količine odpadne hrane v tem sektorju so izboljševanje predelovalnih praks, iskanje inovativnih rešitev za embalažo, ponujanje različnih velikosti porcij, ozaveščanje potrošnikov o označevanju datuma, prerazporejanje presežne hrane in spodbujanje krožnosti z uporabo za prehrano in krmo ter neprehransko uporabo.

Kdo?	Kaj/kako?
Proizvajalci živil	Spodbujanje vključevanja preprečevanja odpadne hrane v celotnem podjetju/oskrbovalni verigi (od nakupa surovin do trženja, logistike itd.) Spodbujajte/izboljšajte usposabljanje osebja in ozaveščanje v organizaciji o tem, kako preprečevati nastajanje odpadne hrane na vseh ravneh delovanja (npr. v proizvodnji, trženju, nabavi, logistiki itd.). Izboljšajte na primer usposabljanje osebja za zmanjšanje tehničnih napak med predelavo.
Proizvajalci živil	Boljše načrtovanje/napovedovanje za nakup surovin Spodbujajte/vedite uporabo digitalnih orodij, ki bodo organizaciji pomagala bolje načrtovati nakup surovin za uravnoteženje napovedi povpraševanja in ponudbe.
Proizvajalci živil	Spremljanje in merjenje količine izgub hrane in odpadne hrane ter poročanje o njih, da se opredelijo in izvedejo ukrepi na žariščnih točkah Uvedite digitalna orodja za opredelitev, spremljanje in merjenje količine odpadne hrane za pomoč pri optimizaciji postopkov predelave. Uporabljajte orodja, kot je atlas odpadne hrane , za javno objavljane in sporočanje podatkov o odpadni hrani.
Proizvajalci živil	Popolno upoštevanje ključne vloge embalaže pri zagotavljanju kakovosti in varnosti hrane ter preprečevanju odpadne hrane V celotni vrednostni verigi si prizadevajte za embalažo, ki izboljšuje kakovost, svežino in varnost hrane, vključno z embalažo, ki omogoča podaljšanje roka uporabnosti. Poiščite ravnovesje med zmanjševanjem količine pakirnega materiala ter zagotavljanjem varnosti hrane in preprečevanjem odpadkov. Izkoristite inovativne

¹³ FUSIONS, 2016.

¹⁴ Direktiva (EU) 2018/851 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o spremembi Direktive 2008/98/ES o odpadkih, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32018L0851>.

¹⁵ Obvestilo Komisije C2018/2035 – Smernice za uporabo živil, ki niso več namenjena prehrani ljudi, v krmi.

	in interaktivne rešitve za embalažo, kot so temperaturna tipala (npr. kazalniki roka uporabnosti). Zagotovite tako embalažo, da lahko potrošnik v celoti uporabi njeno vsebino.
Proizvajalci živil	Ponujanje ustrezno velikih porcij potrošnikom Ponudite različno velike porcije v obliki različnih velikosti embalaže in porcij znotraj pakiranja za zadovoljitev potreb različnih življenjskih slogov in gospodinjstev. Tako so porcijska predpakirana živila koristen ukrep za enočlanska gospodinjstva ali potrošnike z nezadostnimi ali neustreznimi zmogljivostmi shranjevanja.
Proizvajalci živil	Izboljšanje praks označevanja datuma ter razumevanje označevanja datuma in drugih ustreznih informacij o živilih pri potrošnikih v sodelovanju z drugimi zainteresiranimi stranmi Olajšajte pravilno in dosledno izvajanje določb uredbe o zagotavljanju informacij o živilih potrošnikom ¹⁶ v zvezi datumom „porabiti do“ in datumom „uporabno najmanj do“ (pri čemer se datum „porabiti do“ uporablja samo iz varnostnih razlogov, datum „uporabno najmanj do“ pa iz razlogov, povezanih s kakovostjo; določiti je treba ustrezen rok uporabnosti). Zagotovite jasna in smiselna navodila glede „neomejenega roka uporabe“ za potrošnike, ki razlikujejo med pomisleki glede varnosti in kakovosti, kadar je to ustrezno. Zagotovite jasno čitljive in vidne oznake za označevanje datuma, ki potrošnikom olajšujejo varno in informirano potrošnjo.
Proizvajalci živil ter evropski in nacionalni javni organi	Če presežkov hrane ni mogoče preprečiti, naj ima prerazporejanje hrane ljudem prednost pred olajšanjem prehoda z varne hrane na krmo Nadaljujte ozaveščanje o možnostih prerazporejanja hrane v sektorju hrane in pijače z razširjanjem smernic, kot so skupne smernice organizacije FoodDrinkEurope o doniranju hrane „Every Meal Matters“ (Vsak obrok šteje) ¹⁷ in smernice EU o doniranju hrane ¹⁸ , ki so skladne s hierarhijo odpadne hrane ¹⁹ . Ustvarite lokalna ali regionalna središča preskrbe s hrano za podpiranje prerazporejanja hrane. Olajšajte prehod s hrane na krmo, da se omogoči uporaba presežne hrane za živalsko krmo, če hrane ni mogoče prerazporediti ljudem, da se zagotovi izvajanje smernic EU za uporabo živil, ki niso več namenjena za prehrano ljudi, v krmi ²⁰ .
Proizvajalci živil ter evropski in nacionalni javni organi	Povečanje prodaje soproizvodov in ustvarjanje inovativnejših proizvodov, za katere se uporabljajo taki soproizvodi Spodbujajte dodeljevanje več (zasebnih in javnih) sredstev, namenjenih raziskavam in inovacijam, za razvoj novih proizvodov, ki se pridobivajo iz soproizvodov. To bi bilo lahko zlasti koristno za

¹⁶ Uredba (EU) št. 1169/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o zagotavljanju informacij o živilih potrošnikom (UL L 304, 22.11.2011, str. 18).

¹⁷

https://www.fooddrinkeurope.eu/uploads/publications_documents/Every_Meal_Matters_Food_Donation_Guidelines.pdf.

¹⁸ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52017XC1025\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52017XC1025(01)).

¹⁹ FoodDrinkEurope, [Every Crumb Counts Joint Food Wastage Declaration \(Vsaka drobtinica šteje, skupna izjava o odpadni hrani\)](#), 2013.

²⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52018XC0416%2801%29>.

	MSP. Predstavite inovativne primere predelave soproizvodov in presežne hrane, kot so uporaba kosmičev za zajtrk (izrabljena zrna) in kruha v pivu, uporaba olupkov korenja za proizvodnjo barvil za živila itd.
Proizvajalci živil in primarni proizvajalci	Povečanje raznovrstnosti tržnih priložnosti s predelavo Proizvajalci sadja in zelenjave bi morali na primer opredeliti druge možne uporabe svojih proizvodov (uporaba nepopolnih proizvodov za ustvarjanje novih proizvodov). Namesto da svoje proizvode prodajajo zgolj kot sveže proizvode, jih lahko del preusmerijo v uporabo za proizvajalce sokov, marmelad ali juh. S tem se bo njihov krog strank povečal.
Proizvajalci živil	Informiranje potrošnikov o boljšem ravnanju z živili z zagotavljanjem informacij na etiketah ali spletu Zagotavljajte informacije na etiketah ali spletu, da potrošnike informirate in izobražujete o značilnostih proizvodov, pravilnem shranjevanju, označevanju datuma in roku uporabnosti, načrtovanju obrokov (npr. možnost zamrzovanja), varnem ravnanju z živili in receptih za pripravo hrane na različne načine, da se prepreči nastajanje odpadkov.

Priporočila za ukrepanje v fazi prodaje na drobno

Najnovejši podatki kažejo, da približno 5 % celotne količine odpadne hrane v EU nastane v sektorju prodaje na debelo in drobno (približno 5 milijonov ton)²¹. Stroški odpadne hrane in popustov za evropski trg prodaje na drobno so ocenjeni na približno 13 milijard EUR, kar ustreza 1,64 % celotne prodaje²². Trgovci na drobno in debelo imajo ključno vlogo pri zmanjšanju količine odpadne hrane vzdolž oskrbovalne verige. Ukrepanje pogosto vključuje sodelovanje z nosilci živilske dejavnosti iz drugih faz (primarna proizvodnja, proizvodnja) in zagotavljanje omogočitvenih pogojev za zmanjšanje količine odpadne hrane. Vzroki za nastajanje odpadne hrane so različni, na primer spremembe v sezonski ponudbi ali poznavanju natančne ravni povpraševanja potrošnikov, neustrezne velikosti embalaže glede na vrsto gospodinjstev, estetski premisleki pri svežih proizvodih ali nerazumevanje razlike med datumom „uporabno najmanj do“ in datumom „porabiti do“ pri potrošnikih.

Glavna področja, na katerih lahko prodaja na drobno izboljša svoje dejavnosti za preprečevanje in zmanjšanje količine odpadne hrane, so podpiranje dobaviteljev v zgornjem delu oskrbovalne verige, izboljšanje logistike in zalog v trgovini ter ozaveščanje potrošnikov o vprašanju odpadne hrane. V prodaji na drobno se na vprašanja, povezana s trajnostnostjo, pogosto opozarja s prostovoljnimi ukrepi na ravni podjetij ali bolj splošni ravni, kot sta sporazum trgovcev na drobno o odpadkih iz leta 2012²³ in resolucija foruma za potrošniško blago o odpadni hrani²⁴, s katerima so se vodilna živilska podjetja in trgovci na drobno zavezali, da bodo do leta 2025 prepolovili količino odpadne hrane pri svojih dejavnostih. Tudi trgovci na drobno, ki delujejo v okviru zadrug, se zavzemajo za zmanjšanje količine odpadne hrane z več ukrepi, vključno z obsežnimi izobraževalnimi kampanjami²⁵ v skladu z vrednotami in načeli, po katerih delujejo zadruge²⁶.

Kdo?	Kaj/kako?
Trgovci na drobno	Vzpostavitev na zaupanju temelječih odnosov z dobavitelji ter souporaba podatkov in informacij o napovedih za uskladitev ponudbe in povpraševanja Preprečevanje nastajanja odpadne hrane uskladite v skupnem poslovnem načrtu med oskrbovalnimi verigami ter razvijte napovedovanje obsega povpraševanja, kar bo prispevalo k povezovanju primarne proizvodnje živil z drugimi trgi (predelava), da se preprečijo odpadki v primeru presežkov. Če napovedovanje povpraševanja ni mogoče zaradi nepredvidljivih podnebnih razmer, razmislite o ukrepih za delitev tveganj spremenljive ponudbe in povpraševanja z dobavitelji. Spodbujajte preglednost cen in se dogovorite o delitvi koristi s primarnimi proizvajalci ter tako zagotovite, da več živil doseže trg, ter ustvarite pravičnejšo oskrbovalno verigo. Uporabljajte digitalno in samodejno naročanje, da preprečite človeške napake in izboljšate prakse upravljanja polic. Izboljšajte politike vračila med dobavitelji in trgovci na drobno, da

²¹ FUSIONS, 2016.

²² EuroCommerce.

²³ [Retailers' Environmental Action Programme](#) (Okoljski akcijski program trgovcev na drobno), 2012.

²⁴ Forum za potrošniško blago, [Food Waste Resolution](#) (Resolucija o odpadni hrani), 2015.

²⁵ [Euro Coop Members' Best-Practices in Tackling Food Waste](#) (Dobre prakse članov inštituta Euro Coop pri obravnavanju odpadne hrane), 2018.

²⁶ [Co-operative Values and Principles](#) (Vrednote in načela zadrug), International Co-operative Alliance (Mednarodno združenje zadrug).

	olajšate upravljanje oskrbovalne verige in preprečite nastajanje odpadne hrane.
Trgovci na drobno	Preprečevanje/zmanjšanje količine odpadne hrane kot prednostna naloga podjetja Osebe opozorite na pomen zmanjševanja količine odpadne hrane in ga usposablajte na tem področju, zagotovite spodbude za notranje sodelovanje med oddelki podjetja in določite ključne kazalnike uspešnosti za merjenje zmanjšanja količine odpadne hrane. Usposablajte osebe o pogosto znižanih proizvodih za podpiranje preprečevanja nastajanja odpadkov in oblikujte celovit sistem trženja, ki ne bo spodbujal pretiranega nakupovanja enakih živil, temveč bo ponujal akcije s popusti. Opozarjajte na živila, katerih rok uporabnosti se bo kmalu iztekel, z znižanimi cenami, pri čemer jih postavite na posebna mesta v trgovinah.
Evropski in nacionalni javni organi, primarni proizvajalci, proizvajalci živil in trgovci na drobno	Označevanje datuma: dogovor o pravilnem označevanju datuma za zagotovitev dolgega roka uporabnosti, ne da bi to ogrozilo varnost ali kakovost, in proučitev vloge inovacij (npr. črtne kode) Uskladite verige preskrbe s hrano (primarna proizvodnja, proizvajalci in prodaja na drobno) za sprejetje dogovora o doslednih praksah označevanja datuma v EU²⁷. Nosilec živilske dejavnosti in potrošnikom zagotovite smernice o razliki med oznakama „porabiti do“ (pomisleki glede varnosti) in „uporabno najmanj do“ (pomisleki glede kakovosti). Zbirajte podatke o vplivu veljavnih pravil o označevanju datuma za jajca (tj. 28-dnevno obdobje za oznako „uporabno najmanj do“, določeno v standardih trženja, in 21-dnevno obdobje za oznako „prodati do“ datuma) na odpadno hrano, da se oceni, ali je potrebna revizija. Nosilci živilske dejavnosti bi morali označevanje datuma določiti za vsa živila. Proučite vlogo inovacij in možnost uporabe tehnologij, kot je skeniranje črtne kode, za sledenje proizvodov, katerih rok uporabnosti se bo kmalu iztekel. To bi trgovcem na drobno omogočilo, da potrošnikom ponudijo take proizvode po promocijski ceni. Prouči se lahko uporaba aplikacij za pametne telefone in drugih inovacij, ki povezujejo proizvode, katerih rok uporabnosti se bo kmalu iztekel, s potencialnimi kupci. V panogi spodbujajte inovacije na področju embalaže, ki podaljšujejo rok uporabnosti proizvodov, zagotavljajo varnost hrane in zmanjšujejo količino pakirnega materiala.
Trgovci na drobno	Večja uporaba spreminjanja namena živil v trgovini (npr. predelava neprodanega sadja/zelenjave) Kadar je mogoče, vzpostavite notranje zmogljivosti za predelavo na ravni prodaje na drobno za predelavo živil, katerih rok uporabnosti se bo kmalu iztekel.

²⁷ V študiji je ocenjeno, da je do 10 % od 88 milijonov ton odpadne hrane, ki letno nastane v EU, povezanih z označevanjem datuma. Od vrst živil, uporabljenih v tržni raziskavi, so največje možnosti za preprečevanje nastajanja odpadne hrane, povezane z označevanjem datuma, pri mleku in jogurtih, svežih sokovih, ohlajenem mesu in ribah. <https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/e7be006f-0d55-11e8-966a-01aa75ed71a1>.

Trgovci na drobno	Uporaba raziskav potrošnikov za boljše razumevanje vzrokov za odpadno hrano doma ter prilagoditev proizvodov, popustov in promocijskih akcij za pomoč potrošnikom pri preprečevanju nastajanja odpadne hrane doma Uporabljajte digitalna orodja, ki potrošnikom omogočajo, da poročajo o svojih izkušnjah z odpadno hrano z uporabo črtnih kod in kod QR. Tako se bodo potrošniki in trgovci na drobno zavedali navad potrošnikov, povezanih z odpadki, kar bo omogočilo opredelitev področij za izboljšanje tako doma kot na ravni prodaje na drobno s prilagoditvijo proizvodov, pakiranja, promocijskih akcij in popustov. Oblikujte kampanje za ozaveščanje, osredotočene na potrošnike, zlasti v „obdobjih odpadne hrane“, npr. ob božiču in velikonočnih praznikih. V trgovini zagotavljajte potrošnikom informacije o ukrepih za zmanjšanje količine odpadne hrane, npr. informacije o pravilnem shranjevanju in ideje za recepte za živila, ki so del posebne ponudbe.
Trgovci na drobno, evropski in nacionalni javni organi	Spremljanje in merjenje količine odpadne hrane ter poročanje o njej za opredelitev in izvedbo ukrepov Določite izhodišča za merjenje napredka in vzpostavite sistem spremljanja, ki bo trgovcem na drobno omogočal poročanje o njihovih ugotovitvah.
Evropski in nacionalni javni organi	Vzpostavitev ustreznega okvira za spodbujanje zmanjšanja količine odpadne hrane Razvijte ustrezen okvir, da bo prerazporejanje presežne hrane za trgovce na drobno stroškovno učinkovitejše od zavržene hrane in predelave odpadkov.

Priporočila za ukrepanje na področju gostinskih storitev

Glede na najnovejše ocene je bilo 12 % vse odpadne hrane v EU (11 milijonov ton) v sektorju gostinskih storitev²⁸. Ta sektor je zelo raznovrsten, njegovi podsektorji pa se razlikujejo po velikosti, organizaciji in storitvah, saj sem spadajo hoteli, restavracije, pogodbeno priprava in dostava hrane, priložnostna priprava in dostava hrane itd. Je tudi zelo razdrobljen: 99 % od dveh milijonov podjetij v tem sektorju je malih in srednjih podjetij (MSP); 90 % je mikropodjetij. Poleg tega velika večina podjetij ne proizvaja standardiziranih obrokov, redno spreminja svoje menije in sestavine, pogosto nima visokostandardiziranih postopkov in dela v majhnih kuhinjah. Ti dejavniki ustvarjajo edinstvene izzive. Intervencije v sektorju bi se morale osredotočati na premostitev vrzeli v znanju o odpadni hrani z razvojem smernic, sodelovanjem s tretjimi stranmi za pridobitev dodatnega znanja ter vključevanjem podjetij in potrošnikov.

Kdo?	Kaj/kako?
Evropski in nacionalni javni organi, trgovinska združenja, raziskovalci	Zagotovitev podpore malim podjetjem za povečanje znanja in krepitev zmogljivosti Razvijte in razširjajte smernice in gradivo za usposabljanje za podjetja, spodbujajte preprečevanje in zmanjševanje količine odpadne hrane v vseh procesih (naročanje, shranjevanje, priprava, strežba in ravnanje z odpadno hrano). Gradivo mora biti preprosto in enostavno za uporabo, oblika pa mora ustrezati namenu (npr. grafično gradivo, kratki videoposnetki, interaktivna orodja). Osebe in vodstvo bi morali biti vključeni v razvoj programov usposabljanja in dejavnosti ozaveščanja. Poleg zagotavljanja tehnične podpore poskrbite za olajšanje dostopa MSP do javnih sredstev, da bi lahko okrepila zmogljivosti tehničnih in človeških virov na področju preprečevanja nastajanja odpadne hrane.
Trgovinska združenja	Motiviranje podjetij za sprejetje ukrepov za preprečevanje nastajanja odpadne hrane v njihovih dejavnostih in vključitev podjetij v sprejemanje takih ukrepov Predstavite uspešne primere, v katerih so se zaradi takih ukrepov naložbe hitreje povrnile ali ki so prinesli kratkoročne gospodarske koristi, saj je lahko to močna spodbuda za podjetja z znižano stopnjo dobička, da sprejmejo takojšnje ukrepe. Trgovinska združenja bi morala promovirati koristi vključevanja ukrepov za preprečevanje in zmanjšanje odpadne hrane v politike družbene odgovornosti podjetij.
Evropski in nacionalni javni organi, trgovinska združenja, gostinska podjetja in organizacije za prerazporejanje hrane	Opredelitev rešitev za logistični izziv, povezan s pobiranjem majhnih količin hrane na več lokacijah Uporabite javno-zasebno in medsektorsko sodelovanje ter tako spodbujajte razvoj tehnoloških rešitev, ki lahko bolje povežejo ponudbo in potrebe ter pomagajo decentralizirati pobiranje presežne hrane. Spodbujajte intervencije skupnosti za prerazporejanje presežne hrane na podlagi načel bližine, ponudbe in povpraševanja.
Gostinska podjetja, trgovinska združenja in tretje strani, ki načrtujejo ukrepe za preprečevanje nastajanja odpadne hrane	Spremljanje učinkovitosti in uspešnosti ukrepov z določitvijo ciljev SMART in ključnih kazalnikov uspešnosti Pri ciljih SMART in ključnih kazalnikih uspešnosti bi bilo treba upoštevati izzive in logistična bremena, ki so povezani z njihovim izvajanjem. Predlagani ključni kazalniki uspešnosti, ki jih je treba

²⁸FUSIONS, 2016.

	sprejeti: 1) kadar je merjenje odpadne hrane mogoče: • „skupna količina hrane, ki ni bila zavržena“/„skupna količina odpadne hrane“ • „odpadna hrana na obrok“ (težko uporabiti, kadar natančnega števila posameznih obrokov ni mogoče oceniti, npr. samopostrežni bar) 2) kadar merjenje odpadne hrane ni mogoče: • „število podjetij, ki se vključijo v program“ • „število podjetij, vključenih v nacionalne sisteme za označevanje“, ki neposredno ali posredno pozitivno vplivajo na zmanjšanje odpadne hrane“
Gostinska podjetja, nacionalni javni organi, potrošniške in okoljske nevladne organizacije, potrošniške organizacije	Pomoč pri vplivanju na pričakovanja/vedenje potrošnikov za zmanjšanje in preprečevanje odpadne hrane na krožnikih Podjetja bi morala zagotoviti, da lahko osebje, ki dela s strankami, komunicira s strankami o vidikih, kot so velikost porcij, izbira menija itd. Tehnike negovarjanja lahko prav tako pomagajo potrošnikom sprejeti dobre odločitve glede na razpoložljivost jedi, velikost porcij itd. z: • opredelitvijo „točk odločanja“ v restavracijah/menzah in nato določitvijo ustrezne prostorske zasnove/prikazovanja sporočil na teh točkah; • sprejetjem plačilnih politik v skladu z dejavnostmi in profili podjetij (npr. plačilo po teži hrane, zaračunavanje potrošnikom za odpadno hrano na krožnikih v restavracijah, ki delujejo po načelu „pojej, kolikor moreš“ (all you can eat); • omogočanjem strankam, da naročijo manjše količine ali si delijo obrok; • izvajanjem kampanj ozaveščanja za obveščanje strank, da se gostinsko podjetje bojuje proti odpadni hrani; • uvajanjem kampanj „vzemi, kolikor lahko poješ, vendar pojej vse, kar vzameš“ v samopostrežnih menzah/restavracijah. Podjetja bi bilo treba spodbujati, da strankam dovolijo ostanke odnesti domov. Javni organi in nevladne organizacije bi morali izvajati kampanje ozaveščanja za spremembo pričakovanih potrošnikov, kadar ne jedo doma. Ključna sporočila, npr. zdrava prehrana, trajnostna prehrana itd., lahko pomagajo okrepiti sinergije z drugimi področji, ki so zanimiva za potrošnike. Javni in zasebni subjekti bi morali pregledati svoje prakse sklepanja pogodb, ki vplivajo na odpadno hrano, kot so klavzule v zvezi z razpoložljivostjo izbora hrane zunaj konic.

Priporočila za ukrepanje na ravni potrošnikov

V Evropi po ocenah več kot 50 % odpadne hrane (47 milijonov ton) nastane v gospodinjstvih²⁹. Intervencije, osredotočene na gospodinjstva, so zato ključnega pomena za splošno zmanjšanje količine odpadne hrane, ki ima znatne okoljske, gospodarske in družbene koristi. Kot je poudarjeno v nedavnih pregledih³⁰, pa je načeloma težko oceniti učinkovitost in uspešnost takih ukrepov. Veliko pobud, osredotočenih na potrošnike, nima sistema spremljanja ali določenih ključnih kazalnikov uspešnosti in ciljev SMART³¹. Zagotavljanje informacij je najpogosteje uporabljena intervencija, vendar obstaja malo trdnih dokazov o njegovi učinkovitosti brez upoštevanja drugih dejavnikov³². Čeprav na gospodinjstva močno vplivajo ukrepi v drugih sektorjih in zunanji dejavniki, se potrošniki zavedajo svoje vloge pri zmanjševanju odpadne hrane. Glede na raziskavo Eurobarometer o živilskih odpadkih, ki je bila izvedena leta 2015³³, se je večina ljudi, ki živijo v EU (76 %), zavedala, da so za preprečevanje nastajanja odpadne hrane odgovorni posamezni potrošniki skupaj z drugimi akterji. Hrana je občutljiva tema, povezana s številnimi vidiki vedenja ljudi, zato je ključnega pomena, da se pri načrtovanju intervencij, ciljno usmerjenih v potrošnike/državljanke, upoštevajo številne različne ciljne skupine.

Kdo?	Kaj/kako?
Potrošniške organizacije, državljani	Sprememba vedenja na ravni posameznikov in skupnosti Državljanke lahko za zmanjšanje odpadne hrane ukrepajo v svojem vsakdanjem življenju in v okviru skupnosti pri nakupovanju, na delu ter v restavracijah, kavarnah in hotelih (primeri so navedeni v nadaljevanju). Poleg tega lahko vplivajo na ukrepe v vseh drugih sektorjih verige preskrbe s hrano (npr. s svojimi vzorci porabe). Tudi potrošniške organizacije imajo z zagotavljanjem priporočil in praktičnih napotkov za zmanjšanje odpadne hrane doma pomembno vlogo pri ozaveščanju potrošnikov o odpadni hrani in podpiranju sprememb vedenja.
Upravljalci programov financiranja, raziskovalci in akademiki	Razvoj in uporaba širšega nabora metod za boljše razumevanje vedenja potrošnikov v zvezi z odpadno hrano in oblikovanje učinkovitih rešitev Z dejavnim sodelovanjem med raziskovalci in strokovnjaki spodbujajte in olajšajte uporabo in razvoj širšega nabora metod za spreminjanje vedenja. Metode bi se morale osredotočati na vplivanje na družbene norme za sprožitev sprememb vedenja, ne le na zagotavljanje informacij in ozaveščanje o tem vprašanju. Pozitivne rešitve, prikazovanje zelenega vedenja in poudarjanje koristi varčevanja s hrano bi morali imeti prednost pred sporočili, ki opozarjajo na negativne učinke odpadne hrane. Pri takih rešitvah bi bilo treba upoštevati tudi različne motivacije potrošnikov za preprečevanje nastajanja odpadne hrane, npr. prihranek denarja, okoljski pomisleki itd. Ključna sporočila se lahko okrepijo s sinergijami z drugimi področji intervencij, ki omogočijo potrošnikom celovitejše razumevanje dinamike prehranskih sistemov (npr. poudarjanje okoljskih in etičnih vidikov živil in izbire

²⁹ FUSIONS, 2016.

³⁰ Poročilo Skupnega raziskovalnega središča, 2019, Reynolds in drugi, 2019.

³¹ Poročilo Skupnega raziskovalnega središča, 2019.

³² [REFRESH Policy Brief: Reducing consumer food waste](#) (Poročilo o politiki REFRESH: Zmanjševanje odpadne hrane pri potrošnikih), 2019.

³³ [Raziskava Flash Eurobarometer 425 o živilskih odpadkih in označevanju datumov, oktober 2015](#).

	živil; spreminjanje miselnosti in vrednot potrošnikov z izpodbijanjem vzorcev potrošništva).
Raziskovalci in strokovnjaki ob podpori upravljavcev financiranja in oblikovalcev politike	Povečanje uporabe in razvoj segmentacije ciljnih skupin Raziskovalci in strokovnjaki bi morali tesno sodelovati pri razvoju globljega razumevanja segmentov ciljnih skupin (na primer ob upoštevanju števila članov gospodinjstev, starosti, prihodka, življenjskega sloga itd.), z njimi povezanih ovir za spremembo vedenja in sposobnosti za spremembo. To bo pomagalo opredeliti žariščne točke odpadne hrane pri potrošnikih, oblikovati učinkovitejše intervencije in olajšati njihovo prenosljivost na lokalni in nacionalni ravni ter ravni EU (npr. komunikacijske dejavnosti, ki vključujejo različne vplivneže, za doseganje različnih ciljnih skupin).

Kaj lahko v vsakdanjem življenju storite za zmanjšanje količine odpadne hrane?

Doma

- ✓ Načrtujte svoje porcije/obroke – ne kuhajte več, kot potrebujete, in s tem prihranite hrano, denar in čas ter ohranjajte podnebje in svojo postavo.
- ✓ Uporabite ostanke – lahko so zelo okusni, z njimi boste prihranili, v pomoč pa je na voljo veliko zanimivih idej za recepte na spletu (npr. nepopolno sadje se lahko uporabi za smoothije/pite; uvela zelenjava za juho itd.).
- ✓ Uporabite manjši krožnik, žlico in vilice – hrano si postrezite na manjših krožnikih ter pri tem uporabite servirne žlice, manjše nože in vilice, tako da si ne boste naložili več, kot lahko pojedete.
- ✓ Seznanite se z datumi – pozanimajte se o tem, kakšna je razlika med oznako „porabiti do“ (zagotavlja informacije o varnosti hrane) in oznako „uporabno najmanj do“ (zagotavlja informacije o kakovosti hrane); sami presodite, ali se živilo po tem datumu lahko uživa).
- ✓ Zamrzujte! – zamrznete lahko veliko več živil, kot si morda mislite, kar pomeni, da imate lahko pripravljene zdrave obroke, ki jih lahko zaužijete, kadar vam primanjkuje časa (nasvet: ločeno shranjujte posamezne pripravljene jedi za že pripravljene porcije in jih ustrezno označite).
- ✓ Živila ustrezno shranjujte – preverite etikete glede navodil za shranjevanje, ohranjajte temperaturo hladilnika med 1 °C in 5 °C, zamrzovalnika pa pri –18 °C ter ne pozabite, kaj hranite v omarah.
- ✓ Rotirajte živila in preverjajte datume – novo kupljena živila postavite v zadnji del omare, starejša pa premestite v sprednji del hladilnika/omare in tako zmanjšajte tveganje, da bi se živila pokvarila, preden jih lahko uporabite.
- ✓ Delite hrano – presežno hrano delite s prijatelji, sodelavci ali sosedi.

V trgovinah ali na tržnici

- ✓ Napišite seznam – preden pripravite nakupovalni seznam, doma preverite zalogo živil; kupite samo tisto, kar potrebujete; uprite se večjim pakiranjem ali akcijskim ponudbam ter tako prihranite denar in preprečite odpadke.
- ✓ Ne nakupujte, kadar ste lačni, poleg tega si vzemite čas, sicer se lahko zgodi, da boste kupili več, kot potrebujete.
- ✓ Kupite toliko stvari, kot jih potrebujete – izberite ustrezno veliko porcijo ali kupujte živila, ki niso predpakirana.
- ✓ Izberite nepopolno sadje in zelenjavo – pozanimajte se o popustih ali drugih promocijskih akcijah za nepopolno sadje in zelenjavo, ki sta povsem užitna in hranljiva.

Na delu/v šoli/na univerzi

- ✓ V menzi – ne vzemite več, kot lahko pojedete, in prosite za manjše porcije.

- ✓ Hladilnik v pisarni – ne pozabite, kaj ste pustili v hladilniku, in poskrbite, da boste živila uporabili, preden se pokvarijo.
- ✓ Preverite košaro s sadjem v pisarni – vzemite s seboj zrelo sadje in ga pojedite čez vikend.
- ✓ Povejte naprej – s sodelavci ali sošolci delite nasvete za zmanjšanje odpadne hrane.

V kavarnah, restavracijah in hotelih

- ✓ Vzemite manjši krožnik – v samopostrežnem baru vzemite manjši krožnik, da si ne boste naložili več hrane, kot je lahko pojedete, ali izberite dve predjedi namesto predjedi in glavne jedi.
- ✓ Ostanke odnesite s seboj – če ne morete pojesti vsega, prosite za škatlo ali vrečko (ali jo prinesite s seboj), da boste lahko ostanke pojedli pozneje.
- ✓ Obvladajte svoja pričakovanja – ne pričakujte, da bo skozi ves dan na voljo celoten nabor jedi, saj to lahko pomeni, da bodo kavarne in restavracije ob koncu dneva metale hrano proč.

Priporočila za ukrepanje za doniranje hrane

V EU je bilo leta 2018 110 milijonov oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti, 36 milijonov ljudi pa si niti vsak drugi dan ni moglo privoščiti kakovostnega obroka³⁴. Hkrati v EU vsako leto nastane približno 88 milijonov ton odpadne hrane, s tem povezani stroški pa so ocenjeni na 143 milijard EUR³⁵. V skladu s hierarhijo preprečevanja odpadkov bi moral biti glavni poudarek preprečevanja odpadne hrane ukrepanje pri viru z omejitvijo nastajanja presežne hrane. Kadar se pojavijo presežki hrane, jih je najbolje prerazporediti za prehrano ljudi in tako zagotoviti najkoristnejšo uporabo užitne hrane³⁶.

Z doniranjem hrane se ne samo podpira boj proti prehranski revščini, ampak je to lahko tudi učinkovit vzvod za zmanjšanje količine presežne hrane, uporabljene v industriji ali poslana v obdelavo odpadkov ter nazadnje na odlagališče odpadkov. Doniranje hrane je lahko tudi orodje za zmanjšanje potrebe po nujni pomoči v hrani. Čeprav je prerazporejanje presežne hrane vse pogostejši pojav ter so proizvajalci živil in trgovci na drobno pripravljene presežke donirati organizacijam za prerazporejanje hrane³⁷, pa količina prerazporejene hrane še vedno predstavlja le majhen delež³⁸ vse presežne užitne hrane, ki je na voljo v EU.

Doniranje hrane je tesno povezano z ukrepi, sprejetimi v drugih fazah verige preskrbe s hrano, in odvisno od njih. Zaradi medsektorske narave prerazporejanja hrane je veliko priporočil za ukrepanje na tem področju navedenih v ustreznem oddelku o „medsektorskih“ priporočilih. Opozoriti je treba tudi, da bi bilo treba vsa priporočila za ukrepanje glede doniranja hrane zaradi njihove kompleksnosti izvajati v tesnem sodelovanju z različnimi akterji, kot so evropski in nacionalni organi, organizacije za prerazporejanje hrane in drugi akterji v verigi preskrbe s hrano.

Kdo?	Kaj/kako?
Evropski in nacionalni javni organi v sodelovanju z organizacijami za prerazporejanje hrane in drugimi akterji v verigi preskrbe s hrano	Spodbujanje uporabe smernic EU o doniranju hrane ter po potrebi sprejetje nacionalnih smernic in/ali zakonodaje za nadaljnje olajšanje doniranja hrane <i>Spodbujajte uporabo smernic EU o doniranju hrane. V smernicah EU o doniranju hrane (2017) je pojasnjena uporaba ustreznih pravil EU v zvezi z doniranjem hrane. Ključno je, da nacionalni pristojni organi pri nacionalnem doniranju hrane uporabljajo smernice in se sklicujejo nanje. Smernice EU o doniranju hrane morajo čim prej doseči vse akterje, vključene v doniranje hrane.</i> <i>Po potrebi spodbujajte sprejetje nacionalne zakonodaje in/ali smernic za olajšanje doniranja hrane. Ob potrebi po sprejetju dodatne nacionalne zakonodaje in/ali smernic za pojasnitev vidikov, ki so pomembni za doniranje hrane v nacionalnem okviru, bi morali nacionalni pristojni organi ukrepati v zvezi s tem (npr. smernice za higieno živil – člen 8 Uredbe (ES) št. 852/2004 o higieni živil). Nacionalne smernice, izdane v zvezi z doniranjem</i>

³⁴ Eurostat, 2018.

³⁵ „Estimates of European food waste levels“ (Ocene ravni evropske odpadne hrane), FUSIONS (marec 2016).

³⁶ V skladu s hierarhijo preprečevanja odpadkov bi moralo imeti prednost preprečevanje odpadne hrane, ki bi mu sledili recikliranje, predelava in odstranjevanje. Glavni poudarek preprečevanja odpadne hrane bi moral biti na ukrepanju pri viru z omejitvijo nastajanja presežne hrane. Kadar pa se pojavijo presežki hrane, jih je najbolje prerazporediti za prehrano ljudi in tako zagotoviti najkoristnejšo uporabo užitne hrane. Če presežna hrana ni primerna za prehrano ljudi, se lahko uporabi kot živalska krma, če izpolnjuje ustrezne zakonodajne zahteve (Obvestilo Komisije, UL C 133, 16.4.2018, str. 2).

³⁷ Mreža za prerazporejanje presežne hrane v EU je kompleksna, saj vključuje različne vrste akterjev in postopkov delovanja. Podrobnejši opis je na voljo v smernicah EU o doniranju hrane (Obvestilo Komisije, UL C 361, 25.10.2017, str. 1).

³⁸ Evropska zveza bank hrane (FEBA) je v letu 2018 razdelila 781 000 ton hrane 9,3 milijona ljudi; <http://www.eurofoodbank.eu/en/impact-and-beneficiaries>.

	hrane, bi morale spodbuditi uporabo izkušenj, pridobljenih v drugih državah članicah. Evropski in nacionalni pristojni organi bi morali v sodelovanju z ustreznimi zainteresiranimi stranmi razmisliti o potrebi po sektorskih smernicah za olajšanje doniranja hrane.
Evropski in nacionalni javni organi v sodelovanju z organizacijami za prerazporejanje hrane in drugimi akterji v verigi preskrbe s hrano	Spodbujanje uporabe presežne hrane za doniranje hrane v zvezi s količino in kakovostjo <i>Spodbujajte doniranje presežne hrane v celotni verigi preskrbe s hrano. Različni akterji verige preskrbe s hrano zagotovijo, da se doniranje hrane šteje za sestavni del verige, in kadar je ustrezno, del politike družbene odgovornosti zadrug z zasebnimi ali javnimi akterji.</i> <i>Spodbujajte uporabo presežne hrane za doniranje hrane. Javni in zasebni akterji bi morali zagotoviti ustrezno in pravočasno izvajanje hierarhije uporabe hrane ter lahko v ta namen uvedejo mehanizme³⁹. Evropski, nacionalni in lokalni organi poiščejo ustrezne metode za spodbujanje neposrednega ali posrednega doniranja hrane, da bi postalo privlačnejše za podjetja, zlasti MSP, kot uporaba presežne hrane za namene proizvodov na biološki osnovi. Organizacije za prerazporejanje hrane opredelijo nove vire oskrbe, pri čemer posebno pozornost namenijo presežni hrani iz sektorja prodaje na drobno, obratom javne prehrane in primarni proizvodnji.</i> <i>Povečanje hranilne vrednosti donirane hrane. Ključno je, da je donirana hrana, ki je dana na voljo tistim, ki jo potrebujejo, varna, da se pri njej upoštevajo načela uravnotežene prehrane ter je dostavljena na dostojanstven način. Javni in zasebni akterji lahko na primer vzpostavijo sisteme, ki omogočajo pravočasno predelavo svežih živil za olajšanje njihovega shranjevanja in konzerviranja, obenem pa tudi ohranitev njihove hranilne vrednosti. S tem se lahko izboljša hranilna vrednost živil, ki se uporabljajo za doniranje hrane.</i>
Evropski in nacionalni javni organi v sodelovanju z organizacijami za prerazporejanje hrane in drugimi akterji v verigi preskrbe s hrano	Inovacije in posodobitev doniranja hrane <i>Zagotovitev finančnih sredstev za inovacije in posodobitev sistemov doniranja hrane. Razvili bi se lahko skladi in/ali drugi finančni mehanizmi (npr. davčne spodbude, finančna podpora za operativne stroške, nepovratna sredstva za inovacije), ki bi organizacijam za prerazporejanje hrane omogočili posodobitev in inovacije, zlasti za obravnavanje logističnih izzivov, s katerimi se take organizacije srečujejo zaradi vse večje količine donirane hrane.</i> <i>Vzpostavitev stabilnih partnerstev med različnimi akterji, ki sodelujejo pri doniranju hrane. Eden od ključnih temeljev doniranja hrane so dobro delujoča partnerstva. Zato bi morali biti različni akterji, vključeni v doniranje hrane, osredotočeni predvsem na spodbujanje partnerstev v smislu delovanja in odnosov z različnimi sredstvi (npr. finančna podpora, izmenjava izkušenj in vključevanje zaposlenih). Zlasti občine imajo lahko ključno vlogo pri inovacijah in posodabljanju sistemov doniranja</i>

³⁹ FAO, [Food losses and waste in the context of sustainable food systems](#) (Izgube hrane in odpadna hrana v trajnostnih prehranskih sistemih), 2014.

	hrane, pri čemer upoštevajo neposredne stike in vključevanje v praktično izvajanje doniranja hrane na lokalni ravni. Kadar je ustrezno, se lahko nacionalna javno-zasebna partnerstva uporabljajo za krepitev in povečanje učinkovitosti doniranja hrane v prehranskem sistemu ter sodelovanja pri doniranju hrane.

Priloga 1

Seznam članov platforme EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih

Države članice: Avstrija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Hrvaška, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nemčija, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Združeno kraljestvo

Zasebne zainteresirane strani: AECOC Asociación Española de Codificación Comercial, AIBI – International Association of Plant Bakers (mednarodno združenje pekarn) AISBL, BEUC – Evropska potrošniška organizacija, zagonsko podjetje BOROUME „We Can“, MESTO MILANO – sekretariat milanskega pakta mest o prehranski politiki, COPA COGECA, ECPA – evropsko združenje za varstvo rastlin, ECSLA – evropsko združenje za hladno skladiščenje in logistiko, EDA – evropsko mlekarsko združenje, EFFPA – evropsko združenje nekdanjih predelovalcev živil, EUCOFEL – evropsko trgovinsko združenje proizvajalcev sadja in zelenjave, EUROCOMMERCE – predstavništvo za trgovino na drobno in debelo ter mednarodno trgovino v EU, EURO COOP – evropska skupnost potrošniških zadrug, EUROPATAT – evropsko trgovinsko združenje pridelovalcev krompirja, FEBA – evropska zveza bank hrane, FEEDBACK GLOBAL, FEFAC – zveza evropskih proizvajalcev krme, FOODCLOUD, FOODDRINKEUROPE, FOODSERVICEEUROPE, FoodWIN (mreža inovacij na področju odpadne hrane), FRESHFEL European Fresh Produce Association (evropsko združenje za sveže proizvode), HCWH Europe – Health Care Without Harm (okolju prijazno zdravstveno varstvo), HFBA – madžarsko združenje bank hrane, HOTREC Hospitality Europe (gostinstvo Evropa), IATA – Mednarodno združenje letalskih prevoznikov, INDEPENDENT RETAIL EUROPE, LES RESTAURANTS DU COEUR, OSTFOLD RESEARCH, Nofima and, Matvett Consortium, RISE RESEARCH INSTITUTES OF SWEDEN AB, SLOW FOOD, GIBANJE PRENEHAJTE RAZMETAVATI S HRANO, DANSKA („Stop Spild Af Mad“), SMEUnited, WAGENINGEN UR – Univerza in raziskovalno središče v Wageningenu, WRAP – akcijski program za odpadke in vire, ZERO WASTE SCOTLAND

Povabljeni organizacije: Odbor regij (OR), Evropski ekonomski in socialni odbor (EESO), Organizacija za prehrano in kmetijstvo (FAO), Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), Program Združenih narodov za okolje (UNEP)

Opazovalec: Države Efte

Priloga 2

Odpadni hrani se čas izteka!

KAKO ZMANJŠATI KOLIČINO ODPADNE HRANE V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU

DOMA

- + Načrtujte obroke
- + Uporabite ostanke
- + Seznanite se z datumi (datum „porabiti do“ obvešča o tem, do kdaj je hrana varna, datum „uporabno najmanj do“ pa o kakovosti hrane)
- + Vzemite manjši krožnik in si ga po potrebi znova naložite
- + Zamrzujte! (že pripravljene porcije)
- + Pravilno shranjujte živila (na etiketah preberite navodila za shranjevanje, poskrbite, da bo temperatura v vašem hladilniku med 1 °C in 5 °C)
- + Ne pozabite, kaj imate v shrambi in hladilniku
- + Rotirajte živila, ki jih hranite doma – „prvo noter, prvo ven“!

V TRGOVINAH ALI NA TRŽNICI

- + Napišite nakupovalni seznam
- + Ne nakupujte, kadar ste lačni
- + Kupite samo toliko, kot potrebujete (ustrezna velikost pakiranja ali živila, ki niso predpakirana)
- + Izberite nepopolno sadje in zelenjavo (ki je pogosto naprodaj po znižanih cenah)

NA DELU/V ŠOLI/NA UNIVERZI

- +Prosite, naj vam postrežejo ustrezno veliko porcijo (v menzi)
- +Preverjajte vsebino hladilnika/košare s sadjem v pisarni
- +Obveščajte druge – s sodelavci ali sošolci delite nasvete za preprečevanje odpadne hrane

V KAVARNAH, RESTAVRACIJAH IN HOTELIH

- + Vzemite manjši krožnik in si ga po potrebi znova naložite
- + Ostanke odnesite s seboj
- + Obvladujte svoja pričakovanja v zvezi z razpoložljivostjo hrane glede na čas dneva

Platforma EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih je na podlagi priporočil za ukrepanje na področju preprečevanja odpadne hrane pripravila to zloženko za potrošnike (2019).

Celotni sklop priporočil za ukrepanje je na voljo na spletišču Evropske komisije o odpadni hrani:

https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste_en.

Priloga 3

Morebitni dodatni ukrepi

V tem oddelku so navedeni ukrepi, ki se ne štejejo za ključna priporočila platforme EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih, ker člani v zvezi z njimi niso dosegli soglasja.

Medsektorski

Kdo	Kaj/kako
Evropski javni organi	Sprememba Direktive 2014/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o javnem naročanju in razveljavitvi Direktive 2004/18/ES (Besedilo velja za EGP) v točki 10 člena 5 (Metode za izračun ocenjene vrednosti javnih naročil). Za zmanjšanje emisij ter manjše izgube hrane in manj odpadne hrane se metoda za izračun pri javnih naročilih živil zviša z 20 % na 50 %, vključno s sorazmernim povišanjem v višini 80 000 EUR v primeru živil z lokalnega območja (kratka oskrbovalna veriga).
Nacionalni javni organi	Države članice bi se lahko odločile za določitev pravno zavezujočih zakonskih ciljev za zmanjšanje količine odpadne hrane za 50 % v verigi „od vil do vilic“ do leta 2030 in regulativno izvrševanje za podpiranje teh ciljev, na primer z zahtevo, naj velika živilska podjetja merijo in objavljajo svoje podatke o odpadni hrani.

Primarna proizvodnja

Kdo	Kaj/kako
Evropski in nacionalni javni organi	Zagotovite, da prostotrgovinski sporazumi, ki jih sklene EU, s čezmerno ponudbo na kmetijskih trgih EU ne ovirajo zavezanosti EU za boj proti odpadni hrani.
Evropski in nacionalni javni organi, kmetje	Vzpostavite rutine, postopke in prakse, ki lahko izboljšajo valorizacijo izgub hrane v kmetijstvu, npr. z doniranjem teh izgub hrane s kmetij dobrodelnim organizacijam ali s subvencioniranjem kratkih verig preskrbe s hrano, npr. za hrano, ki ne dosega standardov glede videza.
Evropski in nacionalni javni organi, akademiki in kmetje	Vzpostavite obsežnejše in boljše podatke in spremljanje v zvezi s pravo naravo in primarnimi vzroki izgub hrane v kmetijstvu.
Nacionalni javni organi	Izvedite pilotne študije za merjenje odpadne hrane v primarni proizvodnji na nacionalni ravni, vključno z užitno hrano, ki ostane nepobrana na polju – z zadostnimi podatki o kakovosti, ki se lahko uporabijo kot izhodišče za konkretne cilje

	glede zmanjšanja. Države članice lahko poskusijo te raziskave najti same ali pa zaprosijo za sredstva iz programa Obzorje 2020 ali druga ustrezna sredstva EU za ta namen. Raziskave bi bile potrebne tudi za pojasnitev vzrokov za nastanek te odpadne hrane, z organizacijami kmetov pa bi se bilo treba posvetovati, katere rešitve bi bile najkoristnejše za kmete, na primer spremembe politike trgovcev na drobno in kupcev za zmanjšanje tveganj in znižanje stroškov odpadne hrane za kmete. Hrano, zavrženo na poznejših ravneh oskrbovalne verige, ki pa se vrne v primarno proizvodnjo za uporabe, kot je raztros po zemljiščih, bi bilo treba upoštevati v fazi oskrbovalne verige, v kateri odpadna hrana nastane, saj bi sicer to ustvarilo vrzel v poročanju in spodbudo za druge proizvajalce živil, naj odpadno hrano prepustijo kmetom.

Proizvodnja

Kdo	Kaj/kako
Proizvajalci živil	Uporabite dodatno označevanje datuma „uporabno najmanj do“, kadar je ustrezno.

Maloprodaja

Za koga	Kaj/kako
Trgovci na drobno	Vzpostavite na zaupanju temelječ odnos z dobavitelji ter si izmenjujte podatke in informacije o napovedovanju za uskladitev ponudbe in povpraševanja. Ne kaznujte dobaviteljev z globami ali grožnjami izbrisa s seznama v primerih nezadostne ponudbe, če jo je mogoče razumno pojasniti s spremenljivimi vremenskimi razmerami, da se zmanjšajo strukturne spodbude za presežno proizvodnjo. Razmislite o ukrepih za delitev tveganj spremenljive ponudbe in povpraševanja z dobavitelji, kot so pogodbe o nakupu celotnega pridelka. Omilite specifikacije glede videza za povečanje deleža proizvodnje, ki ga dobavitelji lahko dajo na trg.
Trgovci na drobno	Na ravni podjetja se zavežite konkretnemu cilju trajnostnega razvoja 12.3 glede prepolovitve odpadne hrane na ravni prodaje na drobno do leta 2030, izmerite izhodišče podjetja in

	spremljajte napredek skozi čas.
Trgovci na drobno	Ukrep za podpiranje kratkih verig preskrbe s hrano (glej primarno proizvodnjo) se lahko dopolni s sprejetjem poslovnih strategij velikih supermarketov, ki s ponujanjem in promocijo posebnih sezonskih proizvodov, ki jih proizvajajo lokalni kmetje, spodbujajo lokalne proizvajalce.

Potrošnik

Kdo	Kaj/kako
Potrošniki	Zavedajte se, kako ravnate – kupujte proizvode, katerih rok uporabnosti se bo kmalu iztekel, če veste, da jih boste kmalu pojedli, in proizvodov ne puščajte na naključnih policah v trgovini, če jih ne želite več kupiti.

Doniranje hrane

Kdo	Kaj/kako
Nacionalni javni organi	V primeru prerazporejanja odpadne hrane bi take presežke hrane lahko absorbirala in prerazporejala država prek osnovnih univerzalnih storitev in javnih naročil. Prednost tega bi lahko bila, da bi se zagotovila pravica do hrane osebam s tveganjem prehranske revščine in so vključeni v druge mreže socialne varnosti, v katerih imajo prostovoljne dobrodne organizacije pogosto bolj omejena in spremenljiva sredstva in pokritost.
Nacionalni javni organi	Poskrbite, da bodo gospodinjstva le zelo kratek čas odvisna od donacij hrane, ter sprejmite ustrezne strukturne ukrepe na področju socialne zaščite in socialne podpore, da bodo lahko gospodinjstva znova sposobna sprejemati odločitve na podlagi svojih potreb, ki jih imajo kot državljani, gospodinjstva in člani določenih kulturnih skupnosti.

POPRAVKI
PRIPOROČILA ZA UKREPANJE NA PODROČJU PREPREČEVANJA ODPADNE
HRANE

Pripravila platforma EU o izgubah hrane in živilskih odpadkih

23. FEBRUAR 2021

- Na strani 2 se na seznam kratic dodata naslednji:
EIT – Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo
EIP – evropsko partnerstvo za inovacije

- Na strani 7 se v opombi 4 besedilo „Direktiva (EU) 2018/851 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. maja 2018 o spremembi Direktive 2008/98/ES o odpadkih“ nadomesti z besedilom: „Direktiva (EU) 2018/851 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o spremembi Direktive 2008/98/ES o odpadkih“.

- Na strani 8 se v priporočilu „Obravnavanje in odprava podatkovnih vrzeli: izboljšanje razpoložljivosti in kakovosti podatkov o ravnih izgub hrane in živilskih odpadkov ter z njimi povezanih učinkih (družbenih, gospodarskih in okoljskih)“ poved „Države članice bi morale zagotoviti pravočasno izvajanje spremljanja odpadne hrane (2020) z novimi doslednimi podatki, zagotovljenimi Evropski komisiji do konca leta 2022“ nadomesti z naslednjim: „Države članice bi morale zagotoviti pravočasno izvajanje spremljanja odpadne hrane (2020) in Evropski komisiji do 30. junija 2022 predložiti nove usklajene podatke.“

- Na strani 12 se v opombi 9 besedilo „člen 4a Direktive 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta“ nadomesti z naslednjim: „člen 3(4a) Direktive 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta“.

- Na strani 14 se v priporočilu „Spremljanje in merjenje količine izgub hrane in odpadne hrane ter poročanje o njih, da se opredelijo in izvedejo ukrepi na žariščnih točkah“ v povedi „Uporabljajte orodja, kot je atlas odpadne hrane, za javno objavljane in sporočanje podatkov o odpadni hrani“ doda povezava na atlas odpadne hrane v opombi: <https://thefoodwasteatlas.org>.